

ARTYKUŁY EKONOMICZNO-ROLNICZE

ANDERS H.: **Zum Wirken der Differentialrente in der sozialistischen Landwirtschaft der DDR** (O oddziaływaniu renty różniczkowej w socjalistycznym rolnictwie NRD). *Wirtschaftswissenschaft*. Berlin 1963, nr 12, s. 1928—1937.

Na wstępie autor omawia powstawanie renty różniczkowej w socjalistycznym rolnictwie, wpływ tej renty na osiągnięcia spółdzielni produkcyjnych oraz konieczność wyrównania poziomu renty.

Przy oddziaływaniu na wyrównanie tego poziomu w zamkniętym systemie socjalistycznej gospodarki autor wysuwa różne alternatywy:

1. Stworzenie systemu cen wychodząc od społecznie niezbędnych kosztów, co w praktyce odpowiada kosztom przeciętnym. Z tym należy powiązać odpowiednie zróżnicowanie podatków oraz zapewnienie subwencji dla gospodarstw znajdujących się w niekorzystnych warunkach.

2. Zróżnicowanie regionalne cen odpowiednio do wpływu lokalnych warunków na koszty. Zastosowanie tego środka oddziaływania pomniejsza znaczenie zróżnicowania podatków i subwencjonowanie słabszych gospodarstw, o czym mowa wyżej.

3. Zróżnicowanie regionalne cen odpowiednio do kosztów przy zapewnieniu dopłaty do cen w rejonach o warunkach szczególnie niekorzystnych. Wówczas rola podatków jako czynnika oddziaływania ekonomicznego na wyrównywanie renty różniczkowej może być znikoma.

Wymieniając powyższe środki polityki gospodarczej mające na celu przeciwdziałanie nadmierności występowania renty różniczkowej, autor nie wypowiada się za żadnym z nich, wskazując na konieczność bliższego zbadania omawianego zagadnienia.

DYHRENFURTH K.: **Beurteilung der Leistungen und Rentabilität sozialistischer Landwirtschaftsbetriebe** (Ocena osiągnięć i rentowności socjalistycznych przedsiębiorstw rolniczych). *Zeitschrift für Agrarökonomik*, Berlin 1964, nr 1/2, s. 20—25.

Na tle przykładów zaczerpniętych z praktyki licznych spółdzielni produkcyjnych, autor podaje szereg nowych poglądów dotyczących kryteriów oceny osiągnięć w gospodarce rolnej uspołecznionej i wyprowadza stąd niektóre nowe określenia.

W szczególności, rolniczy obrót brutto (*Landwirtschaftlicher Bruttoumsatz*) obejmuje nakłady produktów kupnych, zmniejszenie zapasów i nakłady z własnych wytworów. Nakłady te przy użyciu pracy żywej i uprzedmiotowionej stanowią określoną miarę oceny wytworzonej dzięki nim produkcji, uwzględniając udział każdego z tych czynników.

Odejmując od rolniczego obrotu brutto nakłady pochodzące z własnego gospodarstwa otrzymujemy rolniczy produkt brutto (*Landwirtschaftlicher Bruttoprodukt*). Jest to suma osiągnięć z wkładu pracy żywej i uprzedmiotowionej oraz z dokupna środków obrotowych.

Własny produkt brutto (*Eigenprodukt*) przez odjęcie od rolniczego obrotu brutto środków dokupywanych wyraża stopień wykorzystania ziemi jako głównego środka produkcji i zarazem określa stopień uszlachetniającego przetworzenia nakładów z własnej produkcji.

Dochód brutto (*Bruttoeinkommen*) jest to różnica między wartością produkcji brutto a poniesionymi kosztami. Wielkość ta wyraża wartość rozporządzalną, mogącą być przeznaczoną na wynagrodzenie i na akumulację.

Wprowadzając nowe pojęcie autor nawiązuje do określeń znanych z ekonomii politycznej. Jednakże szereg tych pojęć, jak reprodukcja prosta i rozszerzona, do-

chód brutto i dochód czysty, spożycie i akumulacja w codziennej pracy ze spółdzielniami nie ma należytego oddźwięku. Wprowadzenie zaś nowych pojęć ma to znaczenie, że do oceny osiągnięć produkcyjnych w spółdzielniach zastosowano te kryteria, które jasno wyrażają bezpośredni interes samych rolników.

Economic and Sociological Aspects in Raising Czechoslovak Agriculture to the Level Industry (Ekonomiczne i socjologiczne aspekty podniesienia czeskosłowackiego rolnictwa do poziomu produkcji przemysłowej). Za Socialisticzeskiju Sielskostiennuju Nauku, Praga 1963, nr 4, s. 325—354. Streszczenie rosyjskie, niemieckie, francuskie.

W zbiorze artykułów 19 autorów, drukowanych w latach 1962 i 1963 w różnych wydawnictwach, zostały poruszone najważniejsze problemy, charakteryzujące stan dzisiejszy rolnictwa Czechosłowacji, jak też wskazujące na dalsze drogi jego rozwoju. Omawiając zagadnienia, które są w niemniejszym stopniu aktualne w większości krajów naszego kontynentu (koncentracja, intensyfikacja, specjalizacja produkcji rolnej, zaopatrzenie w środki produkcji itp.), autorzy naświetlają specyfikę rolnictwa swojego kraju.

W końcowej części opracowania rozważany jest między innymi problem sieci osiedleńczej wsi, jaki rysuje się wobec dokonanej przebudowy socjalistycznej rolnictwa. Ma to zbliżyć warunki pracy w rolnictwie i bytowania na wsi do warunków występujących w środowisku miejskim.

EHWALD E.: Zum Begriff und Wesen der Bodenfruchtbarkeit (O pojęciu i istocie urodzajności gleby). Zeitschrift für Agrarökonomik, Berlin 1963, nr 12, s. 356—361.

Artykuł ten poprzedziła polemika kilku pracowników nauki NRD, głównie Ehwalda i Rosenkranza na temat określenia pojęcia *Bodenfruchtbarkeit* (urodzajność gleby). Głównym przedmiotem sporu był pogląd Rosenkranza określający glebę jako organizm wytworzony przez procesy życiowe i sam w sobie życiodajny, a więc produkcyjny, w całości swej nie dość poznany, pełen tajemnic. Temu pogładowi przeciwstawił się Ehwald, powołując się między innymi na takie autorytety, jak Liebieg, Marks, Engels i inni.

Dla rozstrzygnięcia tego sporu była powołana specjalna komisja z udziałem głównych osób biorących udział w polemice. Komisja ta określiła pojęcie urodzajności gleby i przedstawiła do akceptacji plenarnemu zebraniu Akademii.

Określenie to w skrócie przedstawia się następująco:

Urodzajność gleby stanowi obiektywną zdolność gleby do umożliwienia wyrostania roślin. Urodzajność ta uwarunkowana jest znaczną ilością poszczególnych właściwości gleby i zachodzących w niej procesów. Szczególne znaczenie ma zdolność gleby do przemiany substancji odżywczych roślin w własnych zasobów lub z zewnątrz (nawozy) w przyswajalną dla roślin postać.

Produkcyjne właściwości gleby są zarówno stabilne, jak i poddające się zmianom przez wkład pracy. Z ekonomicznego punktu widzenia gleba użytkowana należy do środków trwałych produkcji. Utrzymanie urodzajności gleby równoznaczne jest z reprodukcją prostą, podniesienie urodzajności — z reprodukcją rozszerzoną. Nakłady włożone w glebę i zwracające się w ciągu roku produkcyjnego traktować należy jako środki obrotowe. Nakłady zmierzające do podniesienia urodzajności gleby, jako zwiększające środki trwałe, traktować należy jako inwestycje. Ogólny efekt wszystkich czynników wpływających na wzrost roślin określa się jako „efektywność użytkowania gleby”. Miara tego jest poziom produkcji w jednostkach naturalnych. Zadaniem dalszych badań powinno być rozgraniczenie udziału w osiągnięciach produkcyjnych właściwości samej gleby od nakładu pracy.

KRAUSE O.: Theoretische Probleme und Aufgaben der Ökonomik landwirtschaftlicher Zweige und Erzeugnisse (Teoretyczne problemy i zadania ekonomiki gałęzi produkcji rolnej i poszczególnych wytworów). Zeitschrift für Agrarökonomik, Berlin 1963, nr 12, s. 370—374.

Ekonomika gałęzi produkcji rolnej, będąc bezpośrednio powiązana z dyscyplinami ekonomiczno-rolniczymi w tradycyjnym ujęciu, ma jednak duże samoistne znaczenie w planowaniu gospodarczym, w praktycznej działalności produkcyjnej i w dydaktyce. Autor podaje schemat takiego powiązania ekonomiki produkcji zboża, ziemniaków, bydła mlecznego i trzody chlewnej w ujęciu makro- i mikro-

ekonomicznym. Swoje wywody teoretyczne uzupełnia szeregiem przykładów z ekonomiki produkcji ziemniaków.

Omawiane zagadnienie mało naświetlone w publicystyce ekonomiczno-rolniczej redakcja traktuje jako dyskusyjne.

KWASIEBORSKI J.: Zarys projektu perspektywicznego planu rozwoju hodowli bydła w latach 1963—1970. Nowe Rolnictwo, Warszawa 1964, nr 3, s. 3—7.

Warunki naturalne naszego kraju, jak i zapotrzebowanie ludności przemawiają za usilnym forsowaniem mięsno-mlecznego kierunku produkcji. Pogłowie bydła w 1970 r. musi osiągnąć 12 mln sztuk, w tym 6,9 mln krów. Przeciętna mleczność powinna osiągnąć 2400—2500 litrów. Produkcja żywca ma wynosić 920 tys. ton, zaś produkcja mięsa — 460 tys. ton.

Po to, ażeby te założenia planu były realne, należy zastosować szereg środków. Autor szeroko omawia ważniejsze z nich.

Zwiększenie bazy paszowej mają zapewnić przeprowadzone na szeroką skalę roboty melioracyjne. Niezbędne jest pełne zagospodarowanie pomelioracyjne tych terenów. W tych warunków na 1 ha zmeliorowanych łąk i pastwisk można będzie osiągnąć obsadę bydła 3,5 sztuk, w tym dwie krowy dojne.

W dalszym ciągu autor omawia rejony wyspecjalizowanej produkcji, w szczególności rejon produkcji mięsa, gdzie gorsze rasowo krowy mają być pokrywane buhajami ras mięsnych; rejony serowarskie na obszarach najbardziej rolniczo zafanowanych, gdzie krowy są drobne i nie posiadają dostatecznie rozwiniętych cech mięsnych; rejony mleczarskie o największej konsumpcji, najwięcej uprzywilejowane pod względem cen skupu. Wyodrębnione w ten sposób rejony pokazane są na mapach.

Poza tym autor omawia dalsze zagadnienia związane z rozwojem hodowli bydła, jak upowszechnienie mechanizacji doju, jako czynnika wpływającego na wzrost pogłowia krów w warunkach braku rąk roboczych do dojenia; projekt utworzenia funduszu hodowlanego na kredytowanie postępowych form gospodarki; upowszechnienie selekcji pogłowia bydła; zwiększenie hodowli zarodowego bydła. W końcu wskazuje na zadania, jakich praktyka rolnicza oczekuje od nauki.

LEMIESZEW M.: Ekonomiczeskoje obosnowanie struktury sielskochozajstwiennowo proizwodstwa (Ekonomiczne uzasadnienie struktury produkcji rolnej), Moskwa 1964, Planowoje chozajstwo nr 1, s. 22—33.

W najbliższej perspektywie lat 1964—1970 wzrost produkcji rolnej w ZSRR ma nastąpić nie jak w latach poprzednich przez zwiększenie powierzchni uprawnej, lecz przez zwiększenie produktywności dotychczas użytkowanego obszaru i intensyfikację produkcji. Ustalenie na tej zasadzie optymalnych kierunków produkcji w stosunku do bazy materialnej i do związanych z tym kosztów wymaga ekonomicznego uzasadnienia. W tym celu niezbędne jest badanie efektywności produkcji nie tylko poszczególnych rodzajów wytworów, lecz i szeregu wariantów kompleksowych różnych kierunków produkcji przy różnym stosunku wzajemnym ich składowych części. Jako syntetyczne wskaźniki mogą tu być użyte: wartość produkcji globalnej na jednostkę powierzchni; wartość jednostki produkcji na jednostkę pieniężną nakładów; wartość jednostki produkcji na jednostkę pieniężną środków trwałych; stosunek tempa wzrostu produkcji globalnej do tempa wzrostu bieżących nakładów w przeliczeniu na jednostkę powierzchni itp.

Autor ilustruje swe wywody przykładami z różnych obszarów Związku Radzieckiego.

LEOPOLD A.: Drogi zwiększenia produkcji zbóż. Nowe Rolnictwo, Warszawa 1964, nr 2, s. 1—4.

Ze względu na obniżającą się tendencję powierzchni zasiewów zbóż, zwiększenie produkcji zbóż może nastąpić tylko poprzez zwiększenie plonów. To z kolei jest uwarunkowane trzema głównymi czynnikami — wzrostem nawożenia, większą intensyfikacją uprawy i rozwiązaniem problemu nasiennego. Autor szczegółowo rozważa każdy z tych czynników.

Głównym czynnikiem powodującym wzrost plonów zbóż jest — jak wykazują dotychczasowe obserwacje — nawożenie. Autor szacuje, że o zwwyżce plonów decy-

duże nawożenie organiczne i mineralne w około 70%. Pozostała część przyrostu plonów spowodowana jest łącznym działaniem innych czynników, głównie stosowaniem wydajniejszych odmian i ulepszoną agrotechniką.

Możliwość uzyskania wzrostu plonów w warunkach intensywniejszej uprawy są wyższe dla pszenicy niż dla żyta, dzięki większym możliwościom wyhodowania i wprowadzenia wydajniejszych odmian.

Kompleksowe ujmowanie problemu podnoszenia plonów i zbiorów zbóż wymaga bardziej pogłębionych badań, w szczególności opracowania statystycznego szeregu elementów dotąd mało znanych, w pierwszym rzędzie wpływu hodowli i nasienictwa na plony.

LORENCOWICZ M.: Rozwiązywanie zadań transportowych w wielezakładowych przedsiębiorstwach PGR. Nowe Rolnictwo, Warszawa 1964, nr 4, s. 16—18.

Przy planowaniu przewozów powstaje konieczność stosowania metod pozwalających na wybór optymalnego wariantu. Będzie nim taki plan przewozów, który wykaże najniższy koszt transportu lub najkrótszą drogę.

Istnieje kilka metod służących tym celom. Za najprostszą i mogącą mieć najlepsze zastosowanie w przedsiębiorstwach rolniczych autor uważa metodę aproksymacyjną Vogla, zwaną w skrócie VAM (*Vogels Approximation Method*). W przedstawieniu tej metody autor posługuje się fikcyjnym, bardzo uproszczonym przykładem. Metoda ta nie wymaga znajomości zasad wyższej matematyki ani też skomplikowanych wyliczeń.

Możliwość stosowania tej metody wiąże się jednak z odpowiednią organizacją kluczy i kombinatów PGR i wymaga odpowiedniego systemu rozliczeń pomiędzy poszczególnymi gospodarstwami. Konieczna jest również centralizacja transportu w kombinacie.

Na schemat przedstawiony przez autora składają się wzory w postaci kilku tabel z wypełnionymi przykładowymi liczbami, jednak objaśnienia do tych tabel nie są dostatecznie przejrzyste, by można było uznać metodę za całkowicie wyjaśnioną.

MANTEUFFEL R.: Racjonalizacja przedsiębiorstw rolniczych. Problemy Organizacji — Zeszyty Naukowe, Warszawa 1963, nr 1, s. 145—156.

Kryterium racjonalności przedsiębiorstwa z punktu widzenia ekonomicznego jest jego wynik finansowy, tj. stopień rentowności. W różnych rodzajach działalności gospodarczej racjonalizacja ogranicza się tylko do danej dziedziny, ale racjonalizując z osobna każdy dział można naruszyć optymalizację całości przedsiębiorstwa, gdyż przedsiębiorstwo rolnicze należy rozpatrywać jako organizm gospodarczy. Nadmierne rozbudowywanie rodzajów działalności w przedsiębiorstwie rolniczym nie sprzyja racjonalnemu funkcjonowaniu całości. Stąd powstają tendencje do ograniczania tych rodzajów działalności jako tzw. „uproszczenie”. To może prowadzić do tzw. „specjalizacji”, gdyż jeden lub dwa wytwory w strukturze produkcji towarowej osiągają więcej niż połowę całej produkcji towarowej. Specjalizacja nie oznacza jednak sztywnego punktu racjonalizacji, gdyż optymalne efekty produkcyjne i finansowe mogą zachodzić przy pomniejszaniu ilości działalności gospodarczej (uproszczeniu) poprzez kooperację tych działalności.

MICHALSKI R. Niektóre problemy kontraktacji produkcji roślinnej. Nowe Rolnictwo, Warszawa 1964, nr 1, s. 5—10.

Znaczny wzrost obszaru kontraktowanych roślin w ciągu ostatnich pięciu lat (wzrost z 1,2 mln ha w r. 1959 do 2,6 mln ha w r. 1964) wysunął szereg nowych problemów. Z jednej strony zwiększył się zakres oddziaływania systemu kontraktacyjnego na kierunek i rozmiar produkcji, z drugiej strony tym zmianom ilościowym towarzyszyły zakłócenia organizacyjne i naruszenie optymalnych proporcji w rozmieszczeniu upraw kontraktowanych w rejonach najbardziej do tego odpowiednich. W doborze gospodarstw były uprzywilejowane gospodarstwa większe. Dla usprawnienia przebiegu akcji kontraktacyjnej byli powoływani więcej przo-downicy kontraktacji. Jednakże działalność ich nie zawsze dawała pożądanę rezultaty.

Materiał informacyjny przedstawiony przez autora zawiera szereg charakterystycznych przykładów z przebiegu kontraktacji w różnych powiatach.

Ob optymalnych rozmiarach sowchozow (O optymalnej wielkości sowchozów). Woprosy Ekonomiki, Moskwa 1963, nr 12, s. 34—51.

Artykuł przedstawia wyniki badań przeprowadzonych na omawiany temat przez Wszechzwiązkowy Naukowo-badawczy Instytut Ekonomiki Rolnictwa wspólnie z Instytutem Ekonomiki Akademii Nauk ZSRR, oraz przy współudziale licznych lokalnych placówek badawczych.

Jako kryterium optymalnej wielkości sowchozów przyjęto osiągnięcie najwyższych wyników produkcyjnych przy najwyższej rentowności. Badania oparte były na różnych metodach. Statystyczna metoda pozwoliła na bezpośrednie ustalenie związku pomiędzy obszarami sowchozów a ich wynikami produkcyjnymi. Uzupełnieniem tego było zastosowanie metody monograficznej dla zbadania sowchozów specjalizujących się w określonej produkcji oraz sowchozów przodujących. Jednakże podstawowe znaczenie miała metoda oparta na rachunku optymalizacji przy różnych wariantach wielkości sowchozów i ich składowych części.

W wyniku przeprowadzonych badań optymalny rozmiar sowchozów określono w sposób następujący:

Sowchozy o zbożowym kierunku produkcji w południowej Ukrainie 12—16 tys. ha; północny Kaukaz — 16—28 tys. ha; stepowe obszary Syberii i Kazachstan — 18—38 tys. ha. Dla bardziej sprężystego zarządzania korzystny jest wewnętrzno-organizacyjny podział każdego sowchozu na 5—6 oddziałów.

Sowchozy o kierunku produkcji hodowlanym są bardziej zróżnicowane pod względem optymalnego rozmiaru posiadanych użytków rolnych, jak i utrzymywanego поголівя. Tak w szczególności w różnych częściach Związku Radzieckiego optymalny obszar sowchozu określono następująco: 3—6 tys. ha w bardziej intensywnych rejonach (Litwa, Łotwa, Estonia), 4—12 tys. na Ukrainie, 9—20 tys. w obszarach stepowych. Ilość поголівя krów na jednostkę powierzchni różni się tu bardzo znacznie przy przeciętnej ilości krów w sowchozie bardzo zbliżonej — 1600—3500 sztuk.

Miara wielkości sowchozów specjalizujących się w hodowli trzody chlewnej jest ilość macior (od 200 do 400), zaś w sowchozach prowadzących opas — stan tuczników (od 4 do 8 tys.). W sowchozach nie specjalizujących się w hodowli i opasie trzody ilość macior i tuczników jest 2—4-krotnie mniejsza.

Analogiczne obliczenia optymalnych wielkości sowchozów podane są również dla innych kierunków produkcji — jak hodowla owiec, produkcja bawełny, owocowo-warzywna produkcja i inne.

Omawiane wyniki badań określających optymalne wielkości sowchozów mają być wykorzystane przy zamierzonej regulacji użytkowanego przez sowchozy obszaru, co — jak podkreślono w artykule — wymaga należytego przygotowania i nie może być robione w pośpiechu.

PETSCH H., KLÜGEL R.: Zur Verflechtungsbilanzierung in der Landwirtschaft (Badanie przepływów międzygałęziowych w rolnictwie). Zeitschrift für Agrarökonomik, Berlin 1963, nr 12, s. 350—355.

Zagadnienie badania przepływów międzygałęziowych w rolnictwie ujmują autorzy w nawiązaniu między innymi do tzw. bilansowania szachownicowego, podając wzór schematu, oraz w nawiązaniu do programowania liniowego. W ten sposób artykuł w formie przystępnej podaje teoretyczne podstawy zastosowania najbardziej podstawowych metod ekonometrycznych w ekonomice rolnictwa.

Na szczególną uwagę zasługuje jednak to, że w przedstawianiu metody autorzy wykazują troskę, by mogła ona służyć praktyce — bezpośrednio w produkcji czy też w planowaniu w skali ogólnopolskiej. W tym celu przytaczają szereg przykładów stosowania omawianych metod w pełnym ujęciu, jak i w bardziej ograniczonym zakresie. Omówione są również braki tej metody, jak oparcie się na zależnościach liniowych, rzadko występujących w rolnictwie, poza tym nie dość jasno określony sposób uwzględniania w bilansie środków pracy (maszyn i narzędzi).

W końcu autorzy wymieniają szereg warunków, które muszą być spełnione, by badania przepływów międzygałęziowych mogły mieć szerokie praktyczne zastosowanie, jak kwalifikowana kadra, wprowadzanie ujednoczonego systemu rachunkowości, rozbudowa sieci ośrodków obliczeniowych. Obecnie metody te mogą być stosowane w przodujących gospodarstwach równoległe z dotychczas stosowanymi metodami planowania produkcji.

ROSENKRANZ O.: **Zur Organisation und Leitung sozialistischer Landwirtschaftsbetriebe** (O organizacji i kierownictwie w socjalistycznych gospodarstwach rolnych). Zeitschrift für Agrarökonomik, Berlin 1964, nr 1/2, s. 7—19.

Na rozszerzonym plenarnym zebraniu Niemieckiej Akademii Nauk w Lipsku w grudniu 1963 autor wygłosił obszerny referat poświęcony omówieniu sytuacji rolnictwa NRD w bieżącym okresie. Główny akcent położył na sprawy kierownictwa i organizacji produkcji w spółdzielniach produkcyjnych, podkreślając szczególne znaczenie tych problemów dla produkcji.

Przejście do bardziej udoskonalonych form produkcji leży na drodze poziomego wiązania gospodarstw (kooperacji i specjalizacji). Centralne dyrektywy wychodzące od wiązania pionowego mają stanowić środek pomocy organizacyjnej i rzeczowej, natomiast nie powinny przesłaniać konieczności samodzielnego planowania i gospodarowania w przedsiębiorstwach.

Przedstawiona analiza, jak i szczególnie wnioski z niej wyprowadzone autor traktuje jako dyskusyjne. Artykuł zawiera bardzo dużo materiału informacyjnego o aktualnym stanie rolnictwa w NRD.

TICHOMIROW M.: **„Orgtiechplan” — nowa forma oswojenia pieriodowo opyta** (Plan organizacyjno-techniczny — nowa forma wdrażania przodujących osiągnięć). Ekonomika sielskowo chozajstwa, Moskwa 1964, nr 2, s. 16—21.

Istota nowej formy wdrażania przodujących osiągnięć w rolnictwie polega na tym, że kierownicy gospodarstw i specjaliści sporządzają corocznie przy współudziale przodowników produkcji plan według określonych zasad. W planie tym przewidziane są konkretne czynności, sposób, zakres i termin ich wykonania oraz wymienione są osoby za to wszystko odpowiedzialne. W miarę realizacji planu odnotowywane są wyniki wykonania oraz ekonomiczna efektywność podejmowanych poczynań. Określone są następujące kierunki wdrażania przodujących osiągnięć:

1. Zwiększenie plonów i wydajności w produkcji zwierzęcej.
2. Nasilenie mechanizacji i elektryfikacji w produkcji, usprawnienia w budownictwie.
3. Usprawnienia w użytkowaniu parku maszynowego.
4. Udoskonalenia w organizacji, normowaniu pracy, wprowadzenia wewnętrzno-gospodarczego rozrachunku.
5. Zmniejszenie kosztów.
6. Oszczędność zużycia materiałów.

W obrębie wymienionych sześciu grup plan przewiduje 50 do 80 różnych czynności.

Po wyłożeniu na wstępie wyżej podanych zasad planu wdrażania osiągnięć pozostała część artykułu zawiera przykłady stosowania tego w kołchozach i sowchozach.

Opr. W. Nowicki i A. Zabko-Potopowicz